

Παρέμβαση Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και ΥΠΕΞ, Ευ. Βενιζέλου, στην Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (AFET) για τη Θαλάσσια Ασφάλεια και απάντηση σε ερωτήσεις σχετικά με την επιτήρηση των θαλασσιών συνόρων (Στρασβούργο, 14.04.2014)

«Οι Θαλάσσιες Πολιτικές έχουν αναδειχθεί από την Ελληνική Προεδρία ως μία οριζόντια θεματική προτεραιότητα, επιτρέψτε μου, συνεπώς, να παρουσιάσω με κάπως περισσότερες λεπτομέρειες τις επιδιώξεις μας, αλλά και τις, έως τώρα, εξελίξεις στη διαδικασία εκπόνησης της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Θαλάσσιας Ασφάλειας, η οποία αποτελεί κομβικό σημείο για την όλη προσπάθεια.

Για μια παραδοσιακά ναυτιλιακή χώρα, μια χώρα νησιωτική και παραθαλάσσια, όπως η Ελλάδα, η θάλασσα και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτήν αποτελούν ανεξάντλητη πηγή πλούτου και ευημερίας. Αυτό όμως δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά και τους πολίτες της.

Υπό αυτήν την οπτική γωνία η θαλάσσια ασφάλεια είναι μία πολύ πλατειά έννοια, που αναπόφευκτα περιλαμβάνει την απρόσκοπτη διεξαγωγή του διά θαλάσσης εμπορίου, τις θαλάσσιες μεταφορές, την εκμετάλλευση των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων πλουτοπαραγωγικών πηγών, την αντιμετώπιση κάθε μορφής κινδύνου που απορρέει από παράνομες δραστηριότητες στη θάλασσα, όπως η πειρατεία, η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και η παράνομη μετανάστευση, περιλαμβάνει την ασφάλεια των λιμένων, τον ενεργειακό εφοδιασμό, τον τουρισμό, την προστασία από την παράνομη αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος και την αποφυγή της υποβάθμισης των θαλάσσιων και παράλιων οικοσυστημάτων.

Επιδιώξή μας είναι, λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική να καταργήσει τη μονοδιάστατη αντίληψη για τη θαλάσσια ασφάλεια, που είναι κάπως στρατιωτική ή αστυνομική, και να τη διευρύνει, περιλαμβάνοντας:

- πρώτον, την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών,
- δεύτερον, την απρόσκοπτη διεξαγωγή των εμπορικών συναλλαγών και μεταφορών από τη θάλασσα,
- τρίτον, την ενεργειακή ασφάλεια,
- τέταρτον, την ασφάλεια των λιμένων,
- πέμπτο, την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ,
- έκτο, τη διασφάλιση της βιοποικιλότητας και
- έβδομο, πολύ κρίσιμο σημείο, σύμφωνα και με τη σχετική ανακοίνωση της αρμοδίας επιτροπής, της κυρίας Μαρίας Δαμανάκη, που έχει κάνει πολλή δουλειά στα θέματα αυτά, έχει πολύ μεγάλη σημασία η Ευρωπαϊκή Ένωση να αντιληφθεί τη σημασία που έχει η πλήρης εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας και άρα η αξιοποίηση των θαλασσιών ζωνών όπως η υφαλοκρηπίδα και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στις θαλάσσιες περιοχές της Ένωσης και ιδίως στη Μεσόγειο.

Η δημοσιοποίηση της Κοινής Ανακοίνωσης της ΕΥΕΔ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Θαλάσσιας Ασφάλειας υπήρξε ένα καθοριστικό σημείο, καθώς όρισε με σαφήνεια τα στρατηγικά συμφέροντα αλλά και τις απειλές για τη θαλάσσια ασφάλεια και πρότεινε τρόπους με τους οποίους μπορεί να ενισχυθεί η συνέργεια των κρατών μελών εντός της ΕΕ στον τομέα αυτό, αλλά και η συνεργασία με διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς.

Το περιεχόμενο της Κοινής Ανακοίνωσης αποτέλεσε το βασικό υλικό για την εκπόνηση από την Ελληνική Προεδρία του πρώτου σχεδίου Στρατηγικής Θαλάσσιας Ασφάλειας. Η Ομάδα Φίλων της Προεδρίας θα επεξεργαστεί τώρα το σχέδιο αυτό, με προοπτική την υιοθέτηση της Στρατηγικής τον Ιούνιο από το Συμβούλιο.

Είναι ευτυχής συγκυρία δύο διαδοχικών μεσογειακών Προεδριών του Συμβουλίου της ΕΕ, καθώς την Ελληνική Προεδρία του α' εξαμήνου του 2014 διαδέχεται η Ιταλική

Προεδρία του β' εξαμήνου. Συγκροτούμε έτσι, όπως έχουμε συμφωνήσει με την Ιταλική Κυβέρνηση, ένα ολόκληρο μεσογειακό έτος Προεδρίας της ΕΕ. Αυτό δίνει προστιθέμενη αξία στο όλο εγχείρημα, δεδομένης της σημασίας που και οι δύο μεσογειακές χώρες αποδίδουμε στο ζήτημα των θαλασσιών πολιτικών γενικότερα και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Θαλάσσιας Ασφάλειας εν προκειμένω. Άλλωστε, η Ιταλική Προεδρία, που θα πάρει τη σκυτάλη από την Ελληνική, θα κληθεί να εκπονήσει σχέδια δράσης για την πρακτική πλέον εφαρμογή της Στρατηγικής.

Με την ευκαιρία σας ενημερώνω ότι στην έναρξη της Ελληνικής Προεδρίας αποφασίσαμε, από κοινού με την Ισπανία και την Ιταλία, τη συγκρότηση της Ομάδας των μεσογειακών κρατών μελών, στην οποία μετέχουν, εκτός από τις τρεις χώρες που ανέφερα, και η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Μάλτα, η Γαλλία και η Ιταλία, και η Κύπρος φυσικά. Και ήδη η πρώτη συνάντηση σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών θα πραγματοποιηθεί, μεθαύριο, Τετάρτη 16 Απριλίου, στο Αλικάντε της Ισπανίας, μέσα από τη συνεργασία της Ελληνικής Προεδρίας με τους Ισπανούς οικοδεσπότες, με τον Ισπανό ομόλογό μου. Εκεί θα έχουμε την ευκαιρία να συζητήσουμε και με τον Γενικό Γραμματέα της Ένωσης για τη Μεσόγειο και μεταξύ μας για θέματα όπως η παράνομη και παράτυπη μετανάστευση, αλλά και η αξιοποίηση των κονδυλίων που διατίθενται από διάφορα χρηματοοικονομικά εργαλεία, ευρωπαϊκά ή διεθνή, για τη λεκάνη της Μεσογείου.

Με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Θαλάσσιας Ασφάλειας δεν επιθυμούμε να δημιουργηθούν νέες δομές ή επιπλέον νομοθετικά κείμενα, ούτε επιδιώκουμε τη δημιουργία νέων χρηματοδοτικών οργάνων ή την άντληση πρόσθετων πόρων.

Η ΕΕ έχει ήδη αναπτύξει και εφαρμόζει σειρά πολιτικών και μέσων στον τομέα αυτό. Επιδιώξή μας είναι, μέσω της εμπέδωσης αυτής της διευρυμένης έννοιας της θαλάσσιας ασφάλειας, να υιοθετηθεί μια οργανωμένη, συνεκτική και διατομεακή προσέγγιση του ζητήματος, αντλώντας διδάγματα από τις πολιτικές που ήδη εφαρμόζονται, στον τομέα της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής και της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, για να δώσω δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Στόχος μας, λοιπόν, είναι η αξιοποίηση και ενίσχυση των υφισταμένων δομών και πολιτικών και όχι η δημιουργία νέων, στο πλαίσιο μιας οικονομικά ορθολογικής αντιμετώπισης του ζητήματος.

Η ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών αποτελεί βασικό ζητούμενο της Στρατηγικής μας, καθώς θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικότερα τις απειλές ασφάλειας στον θαλάσσιο χώρο και θα οδηγήσει, κατ'επέκταση, στην αποδέσμευση των ανεξάντλητων δυνατοτήτων που η θάλασσα και οι θαλάσσιες δραστηριότητες προσφέρουν για την ανάπτυξη και απασχόληση στην Ευρώπη σήμερα».

Απάντηση Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και ΥΠΕΞ, Ευ. Βενιζέλου, σε ερωτήσεις Ευρωβουλευτών αναφορικά με την Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων για την επιτήρηση των εξωτερικών θαλασσιών συνόρων

«Θα μιλήσουμε, εκτενώς, αύριο στην Ολομέλεια για την Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων για την επιτήρηση των εξωτερικών θαλασσιών συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από την FRONTEX.

Τώρα πολύ σύντομα θέλω να αναφέρω ότι ο προτεινόμενος Κανονισμός παρέχει στα κράτη-μέλη που συμμετέχουν σε επιχειρήσεις του FRONTEX σαφέστερους, επικαιροποιημένους κανόνες, που θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων αυτών δεσμευτικά. Αυτό θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ασφάλεια δικαίου στις επιχειρήσεις στα εξωτερικά θαλάσσια

σύνορα. Ο Κανονισμός αυτός, που προωθήθηκε από την Ελληνική Προεδρία, είναι μία από τις δράσεις που περιέχονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το έργο της Ομάδας Δράσης για τη Μεσόγειο και θα είναι ένα από τα βασικά εργαλεία που η ΕΕ έχει στη διάθεσή της για να βελτιώσει την επιτήρηση των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων και να συμβάλει στην προστασία της ανθρώπινης ζωής και την πρόληψη τραγωδιών στη θάλασσα όπως, για παράδειγμα, οι πρόσφατες που συνέβησαν στη Νότια Μεσόγειο, στη Λμαπεντούζα ή και στο Φαρμακονήσι.

Ο σκοπός της επιτήρησης των θαλασσιών συνόρων είναι η αποτροπή, όπως ξέρουμε όλοι, της παράνομης διέλευσης, η καταπολέμηση της διασυνοριακής εγκληματικότητας, ο εντοπισμός και η σύλληψη ατόμων που διήλθαν τα σύνορα με παράνομο τρόπο και, ενδεχομένως, υπηρετούν σκοπούς τελείως διαφορετικούς από αυτούς που υπηρετεί οποιοσδήποτε διεκδικεί το δικαίωμά του να αποκτήσει άσυλο ή να χαρακτηριστεί πρόσφυγας.

Για να είναι αποτελεσματικές, οι ρυθμίσεις του νέου Κανονισμού δεν περιορίζονται στην ανίχνευση προσπαθειών παράνομης διέλευσης των συνόρων, αλλά επεκτείνονται εξίσου σε μέτρα, όπως αναχαίτιση (intercepting) πλοίων, για τα οποία υπάρχουν υποψίες ότι προσπαθούν να εισέλθουν στην Ένωση χωρίς να υπόκεινται στους ελέγχους των συνόρων, σε μέτρα για την αντιμετώπιση καταστάσεων που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια μιας θαλάσσιας επιχείρησης, όπως η έρευνα και διάσωση και σε ρυθμίσεις που προορίζονται να φέρουν μια θαλάσσια επιχείρηση αυτού του είδους σε επιτυχή κατάληξη. Οι διατάξεις του προτεινόμενου Κανονισμού όσον αφορά στην αναχαίτιση πλοίων στη διάσωση στη θάλασσα και στην αποβίβαση θα ληφθούν υπόψη στα επιχειρησιακά σχέδια των επιχειρήσεων επιτήρησης των θαλασσιών συνόρων που συντονίζονται από την FRONTEX.

Τα σχέδια αυτά περιλαμβάνουν συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της σχετικής δικαιοδοσίας που συνδέεται με την εθνική κυριαρχία των κρατών-μελών, στη γεωγραφική περιοχή όπου η κοινή επιχείρηση λαμβάνει χώρα, συμπεριλαμβανομένων των αναφορών στη διεθνή νομοθεσία και το ευρωπαϊκό δίκαιο. Περιλαμβάνουν, επίσης, διαδικασίες που διασφαλίζουν ότι τα άτομα που έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας, τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και άλλα ευάλωτα άτομα εντοπίζονται και παρέχεται κατάλληλη βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε διεθνή προστασία.

Επιπλέον, ο Κανονισμός θα εφαρμόζεται σε πλήρη συμμόρφωση με την αρχή της μη επαναπροώθησης, με την Αρχή του non refoulement, όπως ορίζεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και όπως έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σύμφωνα με την αρχή του non refoulement, κανένα πρόσωπο δεν πρέπει να επιστραφεί στη χώρα καταγωγής του ή σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, όπου αυτός ή αυτή θα υπόκειται σε θανατική ποινή ή υπάρχει κίνδυνος δίωξης, βασανιστηρίων ή άλλης σοβαρής βλάβης.

Ο Κανονισμός αντικαθιστά την Απόφαση 2010 του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε ως εκτελεστικό μέτρο με σκοπό τη συμπλήρωση του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν. Η Απόφαση αυτή, όπως ξέρετε, ακυρώθηκε από το Δικαστήριο της ΕΕ το 2012 και τώρα ερχόμαστε με τον Κανονισμό αυτό να καλύψουμε το νομικό κενό το οποίο υπήρχε».